

12

Edelman boor,
1943

Alfred Hartemink

Prof. C.H. Edelman

De *Edelman grondboor* (doorsnede 7 cm) wordt over de gehele wereld gebruikt bij traditionele bodemkarteringen en in het bodemonderzoek. De boor is in de Tweede Wereldoorlog ontwikkeld en veelvuldig gebruikt in karteringen onder leiding van prof. C.H. (Kees) Edelman.

In de jaren '20 gebruikten Amerikanen bij bodemkarteringen een kurkentrekker die geschikt is voor grindhoudende gronden. De Wageningse bodemkundige dr. ir. W.A.J. Oosting (1898-1942) heeft kurkentrekkerboren gebruikt en steekboren (monsterboren) in bodems rondom Wageningen. Toen prof. C.H. Edelman met enige studenten in 1943 onderdook in de Bommelerwaard bleek de

kurkentrekkerboor niet te voldoen. Er werd ook een 'klapboor' gebruikt die je kon openen om de grond eruit te halen maar deze was veel te zwaar. Een van de studenten was K.J. (Kees) Hoeksema, wiens vader een gereedschapswinkel in Groningen had en Jasmin Patentboren uit Hamburg verkocht. De grondboren hadden een diameter van 6-7 cm en werden gebruikt door de PTT om onder wegen door te boren en door boeren om weidepaaltjes te boren.

K.J. Hoeksema nam er in 1943 een mee voor de kartering in de Bommelerwaard. De Jasmin boor bleek zeer geschikt in de Bommelerwaard en er konden vele observaties per dag mee gemaakt worden. Dat was ook wel nodig want de rivierklei- en stroomruggronden waren erg heterogeen; er werd geboord om de twintig meter.

Op een gegeven moment was de boor versleten en is toen gelast. Waarschijnlijk heeft Henk Egberts de boor in het voorjaar van 1943 meegenomen naar dorpsmid Eijkelkamp in Lathum. Egberts woonde in Arnhem. Eijkelkamp heeft toen de boor opgelast en gezegd 'Moa da k'ank ok weh makun'. Zo geschiedde. De reden dat ze Edelman boren heten komt dus niet doordat Edelman ze heeft uitgevonden maar omdat Edelman de vader is van de kartering met de grondboor. De lengte van de Edelman boor is overigens 1,20 m, omdat de boor dan achterin een Volkswagen Kever paste, volgens Pieter Buringh, een van prof. C.H. Edelman's studenten.

De 7 cm grondboor en enige karteerders in de jaren vijftig

De lengte van de Edelman boor is overigens 1,20 m, omdat de boor dan achterin een Volkswagen Kever paste.